

Sprawa C-67/24 [Amozov]ⁱ

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Data wpływu:

29 stycznia 2024 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Sofijski rajonen syd (Bułgaria)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

16 stycznia 2024 r.

Powód:

R.K.

Pozwani:

K.Ch.

D.K.

E.K.

POSTANOWIENIE

Nr 20113271

Sofia, 16.1.2024 r.

Sofijski rajonen syd (sąd rejonowy w Sofii), [...]

[...]

po rozpatrzeniu sprawy cywilnej nr 22941 z 2020 r., uwzględnił, co następuje:

- 1 Postępowanie toczy się w trybie art. 276 akapit pierwszy TFUE.

ⁱ Niniejszej sprawie została nadana fikcyjna nazwa, która nie odpowiada rzeczywistej nazwie żadnej ze stron postępowania.

- 2 Dotyczy ono wykładni motywu 15 w związku z art. 3 lit. a) i d) oraz art. 5 rozporządzenia Rady (WE) nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych (Dz.U. 2009, L 7, s. 1).

STRONY SPORU:

3 1. Powód:

4 Powodem w sprawie jest [R.K.], [...] miasto Sofia [...]

5 [...] [przedstawicielstwo]

6 2. Strona pozwana:

7 Pozwanymi w postępowaniu są:

8 [K.Ch.], [...] Kanada.

9 [D.K.], [...] Kanada

10 [E.K.], [...] Kanada

11 [...] [przedstawicielstwo]

ŻĄDANIA STRON:

12 Postępowanie w sprawie wszczęto na podstawie powództwa wniesionego przez [R.K.] przeciwko [K.Ch.], [D.K.] i [E.K.], zawierającego żądanie zmiany wysokości świadczenia alimentacyjnego ustalonego przez sąd.

13 W wyroku [...] sądu najwyższego prowincji Quebec, wydział rodzinny, okręg Trebon, powód został zobowiązany do zapłaty, dwa razy w miesiącu, świadczeń alimentacyjnych w wysokości 613,75 dolarów kanadyjskich na rzecz [D.K.] i [E.K.], a także świadczeń alimentacyjnych na rzecz małżonki [K.Ch.] w wysokości 2727,5 dolarów kanadyjskich.

14 Wnosząc powództwo, wnosi on do sądu o zmianę wysokości zasądzonych świadczeń alimentacyjnych – poprzez ich obniżenie z kwoty 613,75 dolarów kanadyjskich do kwoty 180 BGN na rzecz [D.K.] Wnosi on również o cofnięcie świadczeń alimentacyjnych zasądzonych na rzecz [E.K.] i [K.Ch.] [świadczenia alimentacyjne].

PRAWO KRAJOWE:

15 **1. Graždanski procesualen kodeks (kodeks postępowania cywilnego) [...],**
(zwany dalej „GPK”):

16 „Zaskarżenie w drodze zażalenia

Artykuł 274. (1) Na postanowienia sądu można składać zażalenia:

1. gdy postanowienie stoi na przeszkodzie dalszemu prowadzeniu sprawy, oraz
2. w wypadkach wyraźnie wskazanych w ustawie.

17 Rozpoznanie i wydanie rozstrzygnięcia w przedmiocie zażalenia

Artykuł 278. [...]

(2) W razie uchylecia zaskarżonego postanowienia sąd sam rozstrzyga kwestię stanowiącą przedmiot zażalenia. Może on również gromadzić dowody, jeśli uzna to za niezbędne.

(3) Postanowienie wydane w przedmiocie zażalenia wiąże sąd niższej instancji. [...]”.

18 2. Zakon za licata i semejstwoto (ustawa o osobach i rodzinie) [...]

19 [...]

20 **2.** Z chwilą ukończenia 18. roku życia osoby stają się pełnoletnie i w pełni zdolne poprzez swoje zachowanie do nabywania praw i zaciągania zobowiązań.

21 **3.** Małoletnimi są osoby, które nie ukończyły 14. roku życia”.

22 **3. Semeen kodeks (kodeks rodzinny) [...]:**

Rozdział dziesiąty

Świadczenia alimentacyjne

23 „Prawo do świadczeń alimentacyjnych

Artykuł 139. Prawo do świadczeń alimentacyjnych ma osoba, która jest niezdolna do pracy i nie jest w stanie zapewnić sobie utrzymania ze swojego majątku.

24 Kolejność osób zobowiązanych do zapłaty świadczeń alimentacyjnych

Artykuł 140. (1) Osoba uprawniona do świadczeń alimentacyjnych może ich dochodzić w następującej kolejności od:

1. dzieci i małżonka;
2. rodziców;
3. byłego małżonka;

4. wnuków i prawnuków;
5. braci i sióstr;
6. dziadka i babki oraz od wstępnych w wyższym stopniu.

[...]

25 Kolejność osób uprawnionych do świadczeń alimentacyjnych

Artykuł 141. Osoba zobowiązana z tytułu świadczeń alimentacyjnych wobec kilku osób uiszcza je w następującej kolejności na rzecz:

1. dzieci i małżonka;
2. rodziców;
3. byłego małżonka;
4. wnuków i prawnuków;
5. braci i sióstr;
6. dziadka i babki oraz wstępnych w wyższym stopniu.

26 Wysokość świadczeń alimentacyjnych

Artykuł 142. (1) Wysokość świadczeń alimentacyjnych jest określana w zależności od potrzeb osoby uprawnionej do świadczeń alimentacyjnych oraz możliwości osoby zobowiązanej do ich zapłaty.

(2) Minimalne świadczenie alimentacyjne na jedno dziecko wynosi jedną czwartą wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę.

27 Utrzymanie małoletnich dzieci przez rodziców

Artykuł 143. (1) Każdy rodzic jest zobowiązany zapewnić, w zależności od swoich możliwości i stanu majątkowego, warunki życia konieczne dla rozwoju dziecka.

(2) Rodzice są zobowiązani do utrzymania swoich małoletnich dzieci, niezależnie od tego, czy są zdolni do pracy i czy są w stanie utrzymać się ze swojego majątku.

(3) Rodzice są zobowiązani do utrzymania dziecka również wtedy, gdy dziecko zostało umieszczone poza domem rodzinnym.

(4) [...] [uzupełnienie utrzymania w celu zaspokojenia wyjątkowych potrzeb dziecka]

28 Utrzymanie pełnoletnich, uczących się dzieci przez rodziców

Artykuł 144. Rodzice są zobowiązani do utrzymania swoich pełnoletnich dzieci, jeżeli regularnie uczą się one w placówkach szkolnictwa średniego i wyższego, przez określony okres kształcenia, do chwili ukończenia przez nie 20. roku życia – w wypadku szkolnictwa średniego, a także do chwili ukończenia przez nie 25. roku życia – w wypadku szkolnictwa wyższego, jeśli nie są one w stanie utrzymać się ze swoich dochodów lub ze swojego majątku, a rodzice mogą zapewnić to utrzymanie bez szczególnych trudności.

29 Świadczenia alimentacyjne dla byłego małżonka

Artykuł 145. (1) Małżonek, który nie ponosi winy za orzeczenie rozwodu, jest uprawniony do świadczeń alimentacyjnych.

(2) Świadczenia alimentacyjne są należne maksymalnie do trzech lat od rozwiązania małżeństwa, jeżeli strony nie uzgodniły dłuższego okresu. Sąd może przedłużyć ten okres, jeżeli małżonek uprawniony do świadczeń alimentacyjnych znajduje się w szczególnie trudnej sytuacji, a osoba zobowiązana może je uiścić bez szczególnych trudności.

(3) Prawo do świadczeń alimentacyjnych byłego małżonka wygasa z chwilą zawarcia przez niego związku małżeńskiego.

30 Zapłata pieniężnych świadczeń alimentacyjnych

Artykuł 146. (1) Pieniężne świadczenia alimentacyjne są płatne comiesięcznie. W przypadku opóźnienia należne są odsetki ustawowe.

[...]

31 Zrzeczenie się świadczeń alimentacyjnych

Artykuł 147. Zrzeczenie się świadczeń alimentacyjnych na przyszłość jest nieważne.

32 Zakaz potrącenia

Artykuł 148. Potrącenie wierzytelności ze zobowiązaniem alimentacyjnym jest niedopuszczalne.

33 Świadczenie alimentacyjne za okres wsteczny

Artykuł 149. Świadczenia alimentacyjnego za okres wsteczny można dochodzić za okres nie dłuższy niż jeden rok przed złożeniem pozwu.

34 Zmiana wysokości lub cofnięcie świadczenia alimentacyjnego

Artykuł 150. W przypadku zmiany okoliczności przyznane świadczenie alimentacyjne lub dodatki do niego mogą być zmienione lub cofnięte.

35 [...] [art. 151, Utrata prawa do świadczeń alimentacyjnych]

[...]

36 4. Kodeks na międzynarodoto czastno prawo (kodeks prawa prywatnego międzynarodowego, zwany dalej „KMCzP”) [...]:

37 „Jurysdykcja ogólna

Artykuł 4. (1) „Bułgarskie sądy i inne organy mają jurysdykcję krajową, gdy:

1. pozwany ma zwykle miejsce pobytu, siedzibę statutową lub miejsce faktycznego zarządu w Republice Bułgarii;
2. powód lub wnioskodawca jest obywatelem bułgarskim lub osobą prawną zarejestrowaną w Republice Bułgarii”.

38 Jurysdykcja w sprawach alimentacyjnych

Artykuł 11. Sądy bułgarskie mają jurysdykcję do orzekania w sprawach dotyczących zobowiązań alimentacyjnych, z wyjątkiem przypadków, o których mowa w art. 4 ust. 1, również gdy osoba dochodząca świadczeń alimentacyjnych ma miejsce zwykłego pobytu w Republice Bułgarii.

39 Jurysdykcja wyłączna

Artykuł 22. Jurysdykcja krajowa bułgarskich sądów i innych organów jest wyłączna tylko wtedy, gdy jest to wyraźnie przewidziane.

40 Ustanowienie jurysdykcji sądu bułgarskiego w sposób dorozumiany

41 Artykuł 24. [...] Jeżeli jurysdykcja sądów bułgarskich może być ustalona w drodze porozumienia, o którym mowa w art. 23 ust. 1, jest ona również ustalona bez takiego porozumienia, jeżeli pozwany w terminie wyznaczonym na udzielenie odpowiedzi na pozew uzna ją wyraźnie lub w sposób dorozumiany poprzez podjęcie czynności merytorycznych w sporze.

42 Jurysdykcja w przypadku zmiany okoliczności

Artykuł 27. (1) Jeżeli podstawa jurysdykcji krajowej istniała w chwili wszczęcia postępowania, postępowanie to zostaje utrzymane w wypadku jej późniejszego odpadnięcia w toku postępowania.

(2) Jeżeli jurysdykcja krajowa nie istniała w chwili wniesienia sprawy, zostaje ona ustanowiona, jeżeli podstawa do tego powstała w toku postępowania”.

43 5. V. Orzecznictwo krajowe

- 44 5.1. Wyrokiem nr 131 z dnia 1 czerwca 2015 r. Wyrchowen kasacionen syd (najwyższy sąd kasacyjny) orzekł co do istoty w przedmiocie zaskarżonego przed nim orzeczenia dotyczącego [...] obniżenia wysokości świadczeń alimentacyjnych przyznanych przez sąd najwyższy stanu K., Stany Zjednoczone Ameryki.
- 45 W zaskarżonym orzeczeniu Sofijski gradski syd (sąd miejski w Sofii) – stwierdzając, że ma jurysdykcję do rozpoznania wniesionego powództwa (biorąc pod uwagę datę jego wniesienia, poprzedzającą wejście w życie rozporządzenia Rady (WE) nr 4/2009, a także art. 4 ust. 1 pkt 2 KMCzP) i że prawem właściwym dla sporu jest prawo bułgarskie (art. 87 ust. 2 KMCzP) – orzekł, że to powództwo jest bezzasadne. Wskazał on, że powód jest ojcem pozwanej (urodzonej w dniu 28.1.1996 r.), mieszkał ze swoją rodziną w Stanach Zjednoczonych i że po rozwodzie z jego żoną ich córka pozostała tam z matką i kontynuowała naukę. W 2007 r. opuścił on pracę i powrócił do Bułgarii. Orzeczeniem [...] [Sofijski gradski syd (sądu dla miasta Sofii)] wykonanie orzeczenia [...] sądu najwyższego stanu K. zostało uznane i dopuszczone na terytorium Republiki Bułgarii [...] w zakresie, w jakim na A.E.K. nałożono obowiązek zapłaty jego małoletniemu dziecku M.A.K., zamieszkałemu w [...] Stanach Zjednoczonych, comiesięcznych alimentów w wysokości 1309 dolarów amerykańskich, od dnia 1.9.2007 r. Sofijski gradski syd orzekł, że przyznane alimenty nie powinny być zmieniane, ponieważ zostały one ustalone w oparciu o środki niezbędne do zaspokojenia potrzeb dziecka, biorąc pod uwagę standardy istniejące w państwie, w którym mieszkało ono ze swoimi rodzicami i w którym pozostało po ich rozwodzie – w związku z czym należy uwzględnić te okoliczności przy określaniu alimentów. Sofijski gradski syd wskazał, że okoliczność, iż powód ma inne małoletnie dziecko (urodzone w dniu 3.9.2012 r.), nie powinna być rozpatrywana, ponieważ obecnie powód nie musi opłacać alimentów na pełnoletnie już dziecko M. Z drugiej strony powód dobrowolnie opuścił pracę za wyższym wynagrodzeniem w Stanach Zjednoczonych i po powrocie do Bułgarii miał możliwość wypłaty należnych świadczeń alimentacyjnych – często zmieniał zatrudnienie, otrzymywał wysokie, w świetle kryteriów tego państwa, wynagrodzenia, odprawy z tytułu rozwiązania umów o pracę, wynagrodzenia wynikające z umów cywilnoprawnych, a w 2010 r. sprzedał swoją nieruchomość. Ponadto wskazano, że zgodnie z art. 143 ust. 2 GPK rodzice są zobowiązani do bezwarunkowego zapewnienia utrzymania swoim małoletnim dzieciom, niezależnie od tego, czy są zdolni do pracy i mogą się utrzymać ze swojego majątku, a za przyczynę obniżenia wysokości świadczenia alimentacyjnego rodzica nie można uznać obniżenia dochodów zobowiązanego rodzica lub jego zatrudnienia, które nie odpowiada jego kwalifikacjom – jeżeli ma ono na celu niezapewnienie określonego świadczenia alimentacyjnego małoletniemu dziecku.
- 46 Orzeczenie to można znaleźć pod następującym adresem internetowym: <https://www.vks.bg/pregled-akt.jsp?type=otdelo&id=50B246F1E99D0F28C2257E53004AF610>

- 47 5.2. W wyroku Wyrchowen kasacionen syd nr 301 z dnia 7.10.2013 r. [...] przyjęto, że zaskarżone orzeczenie sądu wyższej instancji jest niedopuszczalne ze względu na to, że zgodnie z treścią powództwa w wyroku z dnia 3.3.2006 r. [...] sąd pierwszej instancji [w] Królestwie Hiszpanii rozwiązał małżeństwo między powodem A.B.A. i R.D.G., przy czym w wyroku tym na powoda nałożono obowiązek zapłaty na rzecz małoletniej córki (pозwanej A.B.D.) comiesięcznego świadczenia alimentacyjnego w wysokości 250 EUR. W chwili wydania wyroku zarówno powód, jak i pozwana mieli zwykle miejsce pobytu na terytorium Królestwa Hiszpanii, które było państwem członkowskim w rozumieniu rozporządzenia (WE) nr 4/2009. Postanowieniem nr 35/9.12.2008 r. [...] Okryżen syd Tyrgowiszte (sąd okręgowy w mieście Tyrgowiszte) zezwolił na wykonanie wyroku sądu hiszpańskiego na terytorium Republiki Bułgarii. Obecnie powód zmienił zwykle miejsce pobytu i osiedlił się w Bułgarii, wielokrotnie ograniczyły się jego możliwości generowania dochodów i nie jest w stanie wypłacać świadczeń alimentacyjnych w wysokości ustalonej przez sąd hiszpański. W ramach tych twierdzeń dotyczących okoliczności faktycznych do sądu bułgarskiego wniesiono o obniżenie z 250 EUR do 80 BGN kwoty alimentów, które powód jest zobowiązany płacić na rzecz swojej małoletniej córki.
- 48 W orzeczeniu sądu wskazano, że jedynie na podstawie twierdzeń i żądania zawartych w pozwie należy stwierdzić, że w okolicznościach przewidzianych w art. 8 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 4/2009 sąd bułgarski nie ma jurysdykcji do rozpoznania powództwa. Po tym gdy sąd innego państwa członkowskiego przyznał w orzeczeniu określone świadczenie alimentacyjne, a wierzyciel nie zmienił zwykłego miejsca pobytu, dłużnik nie może domagać się zmiany tego orzeczenia przez sąd innego państwa członkowskiego. Jest to dopuszczalne jedynie w przypadku wyjątków, o których mowa w art. 8 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 4/2009, wśród których nie wskazano jednak zmiany zwykłego miejsca pobytu dłużnika (powoda w niniejszej sprawie). Wskazano, że już w odpowiedzi na pozew przedstawiciel prawny pozwanej zakwestionował jurysdykcję sądu bułgarskiego i oświadczył, że jej zwykle miejsce pobytu znajduje się na terytorium Królestwa Hiszpanii. Okoliczność ta wynika z akt sprawy i nie ma w tej kwestii sporu między stronami. Nie podniesiono ani nie wykazano pod względem faktycznym, by istniała okoliczność uzasadniająca zastosowanie jednego z wyjątków przewidzianych w art. 8 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 4/2009, w związku z czym sąd bułgarski był również zobowiązany do ustalenia i stwierdzenia z urzędu braku swojej jurysdykcji. Nie czyniąc tego, lecz badając spór co do istoty, sąd ten wydał niedopuszczalne orzeczenie – co stanowi podstawę kasacyjną określoną w art. 281 pkt 2 GPK. Należy uchylić to orzeczenie, a także umorzyć postępowanie dotyczące wniesionego powództwa – przyznając pozwanej zwrot kosztów postępowania.
- 49 Orzeczenie to można znaleźć na następującej stronie internetowej Wyrchowen kasacionen syd: <https://www.vks.bg/pregled-akt.jsp?type=otdelo&id=B9C4C9AEE38E5D30C2257BFD0028FA2C>
- 50 5.3. **Orzeczenie Wyrchowen kasacionen syd nr 313 z dnia 10.9.2012 r. [...]**

Zgodnie z orzeczeniem Wyrchowen kasacionen syd nr 280 z dnia 28.9.2011 r. [...] potrzeby osób mających prawo do świadczeń alimentacyjnych są ustalane na podstawie ich zwykłych warunków życia, z uwzględnieniem wieku, wykształcenia i innych istotnych okoliczności danego przypadku, a możliwości osób zobowiązanych do zapłaty świadczeń alimentacyjnych określa się na podstawie ich dochodów, sytuacji majątkowej i kwalifikacji. Oboje rodzice są zobowiązani do zapłaty alimentów na rzecz ich małoletnich dzieci, w zależności od możliwości każdego z nich odrębnie – z uwzględnieniem również opieki rodzica, u którego dziecko jest wychowywane.

Orzeczenie to można znaleźć na następującej stronie internetowej Wyrchowen kasacionen syd: <https://www.vks.bg/pregled-akt.jsp?type=otdelo&id=133E725004D449DDC2257919004148A5>

51 Okoliczności faktyczne sporu

- 52 Głównym przedmiotem postępowania głównego przed sądem odsyłającym jest żądanie powoda [R.K.] skierowane przeciwko pozwanym [K.Ch.] – byłej małżonce; [D.K.] – córce, a także [E.K.] – synowi, w celu zmiany wysokości świadczenia alimentacyjnego ustalonego przez sąd.
- 53 Powód jest obywatelem bułgarskim, na którego w wyroku [...] sądu najwyższego, wydział rodzinny, Kanada, prowincji Quebec, okręg Trebon, nałożono obowiązek zapłaty, dwa razy w miesiącu, świadczenia alimentacyjnego w wysokości 613,75 dolarów kanadyjskich na rzecz jego dwojga małoletnich wówczas dzieci posiadających obywatelstwo kanadyjskie i bułgarskie, a także obowiązek zapłaty świadczeń alimentacyjnych na rzecz jego byłej małżonki, obywatelki Kanady, w wysokości 2727,5 dolarów kanadyjskich. Orzeczenie to uprawomocniło się.
- 54 Powód twierdzi, że alimenty zostały przyznane w orzeczeniu, na mocy którego rozwiązano małżeństwo [R.K.] i [K.Ch.] poprzez rozwód i uregulowano kwestię związaną z wykonywaniem pieczy nad dziećmi i ich utrzymaniem. Wskazuje on, że w chwili wniesienia powództwa mieszka w Republice Bułgarii, w Sofii.
- 55 Powód wskazuje, że jego syn [E.K.] jest pełnoletni, lecz zgodnie z wspomnianym orzeczeniem powód musi nadal wypłacać alimenty dla syna.
- 56 Powód podnosi, że od końca 2018 r. pozostaje bez pracy, nie posiada majątku ruchomego i nieruchomego. Złożył on wniosek o ogłoszenie niewypłacalności w Kanadzie, przy czym w zaświadczeniu o zwolnieniu ze zobowiązań, wydanym przez [...] upoważnionego kuratora w zakresie niewypłacalności, określono datę ogłoszenia niewypłacalności – 21.6.2018 r. W 2019 r. opuścił on Kanadę i osiedlił się w Sofii.
- 57 Tutejszy sąd próbował doręczyć pisma sądowe, kierując pisma do pozwanych w Kanadzie, pod adres wskazany w sprawie, lecz nie odnaleziono ich pod tym adresem. W związku z tym wezwał on pozwanych poprzez przyklejenie

zawiadomienia pod ich zarejestrowanym adresem w Bułgarii, wyznaczając im kuratora.

- 58 W odpowiedzi na pozew złożonej przez kuratora podniesiono zarzut, że sąd bułgarski nie ma jurysdykcji do rozpoznania roszczeń. Jako uzasadnienie tego zarzutu podniesiono, że pozwani nie mają zwykłego miejsca pobytu w Republice Bułgarii.
- 59 Postanowieniem nr 20082014/6.3.2023 r. tutejszy sąd umorzył postępowanie w sprawie, uznając, że sąd bułgarski nie ma jurysdykcji do rozpoznania sprawy. W uzasadnieniu tego postanowienia odwołano się do motywu 15 rozporządzenia Rady nr 4/2009: *„By zabezpieczyć interesy wierzycieli alimentacyjnych i ułatwić skuteczne zarządzanie wymiarem sprawiedliwości w Unii Europejskiej, należy dostosować przepisy dotyczące jurysdykcji zawarte w rozporządzeniu (WE) nr 44/2001. Fakt, że pozwany ma zwykle miejsce pobytu w państwie trzecim nie powinien z założenia wyłączać stosowania przepisów wspólnotowych dotyczących jurysdykcji i nie powinno się już przewidywać żadnego odesłania do przepisów dotyczących jurysdykcji zawartych w prawie krajowym. Niniejsze rozporządzenie powinno zatem określać przypadki, gdy sąd państwa członkowskiego może wykonywać jurysdykcję dodatkową”*. W postanowieniu tym wskazano, że rozporządzenie to ma skutek uniwersalny i ma zastosowanie do stosunków z państwami trzecimi, takimi jak Kanada.
- 60 Powód wniósł zażalenie na postanowienie o umorzeniu postępowania do Sofijski gradski syd (sądu dla miasta Sofii), w którym wniósł on do Sofijski gradski syd o uchylenie zaskarżonego postanowienia. W odpowiedzi na zażalenie pozwani twierdzą, że zaskarżone postanowienie jest prawidłowe, podzielając uzasadnienie sądu.
- 61 W postanowieniu nr 9114/01.08.2023 r. [...] uchylono postanowienie Sofijski rajonen syd (sądu rejonowego w Sofii), a sprawę przekazano do ponownego rozpoznania. Zdaniem Sofijski gradski syd pozwani – dzieci powoda, który wniósł to zażalenie, są obywatelami bułgarskimi zamieszkującymi na stałe w Kanadzie.
- 62 Sofijski gradski syd uzasadnił, że Kanada nie jest członkiem Unii Europejskiej i że, w związku z tym, zasady podziału jurysdykcji między państwami członkowskimi, o których mowa w art. 3 (ze względu na błąd techniczny wskazany jako art. 4 w tekście wspomnianego postanowienia) i następne rozporządzenia Rady (WE) nr 4/2009, nie mają zastosowania. Ponadto Sofijski gradski syd wskazał, że motyw 15 tego rozporządzenia odnosi się do możliwości dochodzenia roszczeń alimentacyjnych przez „wierzycieli”, nawet jeśli „pозwany” ma zwykle miejsce pobytu w państwie trzecim, to jest przedmiotem tego motywu są roszczenia podniesione przez osoby, którym należne są świadczenia alimentacyjne, a nie roszczenia dłużnika. W związku z tym sąd rozważył definicję, zawartą w art. 2 pkt 10 rozporządzenia, pojęcia „wierzyciela”, zgodnie z którą wierzyciel oznacza każdą „osobę fizyczną, której należne są świadczenia alimentacyjne lub która występuje z roszczeniem o świadczenia

alimentacyjne” (argument oparty również na orzeczeniu w sprawie C-501/20 M P A). Wskazuje on, że motyw 15 rozporządzenia odnosi się bezpośrednio do art. 6 rozporządzenia, który dotyczy dodatkowej jurysdykcji państwa członkowskiego, a nie art. 3 tego rozporządzenia, który nie ma zastosowania w całości, ponieważ dokonuje podziału jurysdykcji między państwa członkowskie.

- 63 W odniesieniu do pozwanej – byłej małżonki powoda, sąd ten stwierdził, że jest ona obywatelką Kanady, i z przedstawionych względów uznał, że prawo Unii nie ma zastosowania.
- 64 Zdaniem sądu wyższej instancji w ramach stosunków powstałych między stronami sporu nie znajdują również zastosowania reguły określone w umowie międzynarodowej, ponieważ nie wydaje się, aby oba państwa były stronami tej samej umowy międzynarodowej w dziedzinie zobowiązań alimentacyjnych.
- 65 W konsekwencji sąd wyższej instancji określił jurysdykcję do rozpoznania podniesionego sporu zgodnie z przepisami ustanowionymi w KMCzP. Uznał on, że zgodnie z art. 11 KMCzP w związku z art. 4 ust. 1 pkt 2 KMCzP, jeżeli powód ma obywatelstwo bułgarskie, jak ma to miejsce w niniejszej sprawie, sąd bułgarski jest właściwy do rozpoznania roszczenia.
- 66 Tutejszy sąd nie podziela wniosków przedstawionych w postanowieniu sądu wyższej instancji. Tutejszy sąd ma wątpliwości, czy w wypadku rozstrzygnięcia sporu zgodnie z wiążącymi wskazówkami sądu wyższej instancji nie doszłoby do naruszenia przepisów prawa Unii Europejskiej, a w szczególności rozporządzenia nr 4/2009 w zakresie jurysdykcji krajowej.
- 67 Zgodnie z tabelą dotyczącą stosowania konwencji haskiej w sprawie zobowiązań alimentacyjnych z 2007 r. (<https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=131>) konwencja ta nie ma zastosowania do kanadyjskiej prowincji Quebec. Konwencja ta będzie miała zastosowanie do prowincji Ontario, gdzie są adresy pozwanych (lecz nie jest jasne, czy mają oni tam zwykle miejsce pobytu), od dnia 1.2.2024 r.
- 68 Związek z prawem Unii Europejskiej. Konieczność dokonania wykładni.**
- 69 Należy zauważyć, że chodzi tu o spór cywilnoprawny, w którym występuje element zagraniczny, gdyż pozwani są obywatelami kanadyjskimi, a dzieci powoda są również obywatelami bułgarskimi.
- 70 Przed sądem odsyłającym pojawiło się kilka pytań dotyczących jego jurysdykcji w sprawach, z których pierwsze dotyczy zasadności rozumowania sądu wyższej instancji, zgodnie z którym motyw 15 rozporządzenia wyklucza stosowanie tego rozporządzenia w stosunkach między osobami zamieszkałymi na terytorium państwa będącego członkiem Unii a osobami, które nie znajdują się na tym terytorium. Należy uwzględnić, że wydaje się, iż rozporządzenie to ma być stosowane w sposób uniwersalny, co nie zależy od tego, czy istnieją stosunki z obywatelami państw trzecich, w związku z czym należałoby uznać, że

rozporządzenie ma zastosowanie. W konsekwencji należy dokonać weryfikacji, czy jurysdykcję sądu bułgarskiego należy ustalić na podstawie art. 6 rozporządzenia nr 4/2009, jeżeli jedna ze stron jest obywatelem państwa, które nie jest członkiem Unii Europejskiej, a wierzyciel jest obywatelem państwa trzeciego.

- 71 W świetle uwag sądu wyższej instancji należy również odpowiedzieć na pytanie, czy pojęcie „sprawy dotyczącej zobowiązań alimentacyjnych”, przewidziane jako zasadnicze w celu określenia przedmiotowego zakresu stosowania rozporządzenia, należy rozumieć w ten sposób, że obejmuje ono również żądania zmiany wysokości zobowiązania alimentacyjnego poprzez jego obniżenie. Wątpliwości w tej kwestii powstały ze względu na cel rozporządzenia zadeklarowany w motywach 9–11 – związany z zapewnieniem ochrony wierzycieli alimentacyjnych, a nie dłużników alimentacyjnych. Zgodnie z pkt 25–27 wyroku z dnia 18.12.2014 r. w sprawach połączonych C-400/13 i C-408/13, Sanders, właśnie przy uwzględnieniu tego celu należy interpretować również to rozporządzenie. W konsekwencji należy również odpowiedzieć na pytanie, czy przepisy jurysdykcyjne przewidziane w rozporządzeniu – poza jego art. 8 – mają zastosowanie w sprawach dotyczących obniżenia już określonej kwoty świadczeń alimentacyjnych, biorąc również pod uwagę okoliczność, że w grę wchodzi nie tylko interesy dłużników alimentacyjnych, lecz również interesy osób uprawnionych do tych świadczeń – jeśli przepisy rozporządzenia nie mają zastosowania, być może mają zastosowanie krajowe reguły dotyczące jurysdykcji, które dają dłużnikowi znacznie większy wybór miejsca, w którym mógłby wszcząć sprawę, utrudniając w ten sposób ochronę wierzycieli, co do których domniemywa się, że znajdują się w trudnej sytuacji.
- 72 W odniesieniu do stosowania art. 8 ust. 1 rozporządzenia, w którym przewidziano zakaz prowadzenia postępowań w sprawie zmiany świadczeń alimentacyjnych w państwach innych niż państwo, w którym wierzyciel ma zwykle miejsce pobytu, tutejszy sąd uważa, że aktualnie nie może zastosować tego przepisu, ponieważ do dnia 1.2.2024 r. Kanada nie jest stroną konwencji haskiej z 2007 r. Jednakże po tej dacie konwencja ta nie ma zastosowania do prowincji Quebec, a w niniejszej sprawie sąd napotkał poważne trudności (ponieważ nie ma wiedzy o aktualnym adresie pozwanych w Kanadzie) związane z ustaleniem, czy wierzyciele mają zwykle miejsce pobytu w prowincji Quebec, czy też w prowincji Ontario, do której konwencja ta ma zastosowanie. Jednakże w każdym razie przystąpienie części federalnych prowincji Kanady do konwencji haskiej z 2007 r. nie ma wpływu na dopuszczalność zadanych pytań, które zadano, ponieważ aktualnie sąd odsyłający jest związany wskazaniem Sofijski gradski syd dotyczącymi rozpatrzenia sprawy, a zdaniem tego sądu wyższej instancji rozporządzenie w ogóle nie ma zastosowania do spraw z udziałem obywateli kanadyjskich.
- 73 Jeżeli rozporządzenie ma zastosowanie do powództw o obniżenie wysokości świadczeń alimentacyjnych, należy również ustalić, czy dodatkowa jurysdykcja, o której mowa w art. 6, ma zastosowanie również wtedy, gdy – poza wspólnym obywatelstwem – obydwaj pozwani mają również inne obywatelstwo. Wydaje się, że celem art. 6 jest ustalenie możliwości istnienia jurysdykcji według wspólnego

obywatelstwa stron – jako jedyne go możliwego łącznika, w przypadku gdy nie istnieje żaden inny sąd w Unii lub państwach stowarzyszonych, który mógłby rozpoznać powództwo, a celem tego jest ponownie to, by wierzyciel mógł wytoczyć powództwo przed sądem, który rozpatrzyłby je skutecznie. Pomimo tego, gdy wierzyciel ten ma miejsce zamieszkania w państwie nienależącym do Unii, a powództwo nie dotyczy zasądzenia alimentów, lecz zmiany ich wysokości poprzez ich obniżenie, wydaje się, że wspólne obywatelstwo z wygodnej możliwości przekształca się w uciążliwość – i pomimo że wierzyciel nie jest ściśle związany z państwem swojego drugiego obywatelstwa, będzie on zmuszony do obrony w procesie w tym ostatnim państwie. W takim przypadku wydaje się, że rozważania zawarte w pkt 30 i 45 wyroku z dnia 5.9.2019 r. w sprawie C-468/18, R przeciwko P, nie chronią wierzyciela znajdującego się w trudnej sytuacji, co wymaga zbadania, czy art. 6 rozporządzenia odnosi się do obywatelstwa, które „mają obie strony”, jako do pełnej identyczności obywatelstw wierzyciela i dłużnika, czy też może on mieć zastosowanie również w przypadku wielości obywatelstw, które są różne w przypadku każdej ze stron.

- 74 Wreszcie należy również zbadać, czy powództwo o obniżenie kwoty świadczeń alimentacyjnych może zostać wniesione zgodnie z zasadami „forum necessitatis”, zawartymi w art. 7 rozporządzenia. Przepis ten ma zastosowanie, zgodnie z motywem 16 rozporządzenia (WE) nr 4/2009, w przypadku gdy nie ma dostępu do sądu, który miałby jurysdykcję zgodnie z pozostałymi przepisami jurysdykcyjnymi, lub gdy powód nie może racjonalnie wytoczyć powództwa przed takim sądem, ponieważ wymaga się istnienia nadzwyczajnych okoliczności w tym względzie. W niniejszej sprawie powstaje pytanie, czy celem nie jest ułatwienie jedynie osobom uprawnionym do świadczeń alimentacyjnych – a nie dłużnikom, w odniesieniu do których nie wydaje się, aby istniały nadzwyczajne okoliczności – uzyskania tych świadczeń jako środka utrzymania ich istnienia. Należy wziąć pod uwagę, że taka jurysdykcja nie jest wymieniona w innych rozporządzeniach regulujących jurysdykcję krajową w sprawach cywilnych lub handlowych.

75 Stanowisko sądu odsyłającego

- 76 Zdaniem tutejszego składu orzekającego sąd bułgarski nie ma jurysdykcji do rozpoznania sporu, ponieważ:
- 77 Powód, który jest obywatelem bułgarskim, złożył powództwo o obniżenie i cofnięcie alimentów, zasądzonych w orzeczeniu sądu najwyższego prowincji Quebec, Kanada, jako dłużnik alimentacyjny. Dwoje pozwanych – jego dzieci, to osoby o podwójnym obywatelstwie, bułgarskim i kanadyjskim, lecz których zwykle miejsce pobytu znajduje się w Kanadzie. W interesie wierzycieli leży to, by sprawa została zbadana tam, gdzie mają oni zwykle miejsce pobytu, lecz aktualnie nie jest jasne, czy art. 8 rozporządzenia, który reguluje taki wyjątek, ma zastosowanie, a sąd wyższej instancji skierował przeciwne wiążące wskazówki. W niniejszej sprawie wierzycielem jest osoba, której należne są świadczenia alimentacyjne i która jest słabszą stroną postępowania. Jedna ze stron w chwili

wszczęcia postępowania była małoletnia. W interesie dziecka leży, aby postępowanie było prowadzone w państwie, w którym ma ono zwykle miejsce pobytu.

- 78 Stosując kryteria rozporządzenia (WE) nr 4/2009 dotyczące trzeciej pozwanej, skład orzekający uważa, że w odniesieniu do byłej małżonki, obywatelki Kanady, nie można uznać istnienia jurysdykcji sądów bułgarskich.
- 79 Okoliczność, że powód posiada status dłużnika, nie może uzasadnić odstępstwa od reguł jurysdykcji określonych w rozporządzeniu na rzecz prawa krajowego, a w szczególności przepisów KMCzP – jak wskazał Sofijski gradski syd w swoim postanowieniu, w którym nakazał tutejszemu sądowi rozpoznanie sporu ze względu na to, że ma jurysdykcję w odniesieniu do trzech pozwanych. Rozporządzenie to w pełni zastępuje przepisy o jurysdykcji dotyczące spraw alimentacyjnych zawarte w KMCzP, a według tutejszego sądu takie ujednoczenie jest konieczne i ważne dla ochrony beneficjentów świadczeń alimentacyjnych.

Z powyższych względów Sofijski rajonen syd [...]

POSTANAWIA:

KIERUJE, w trybie art. 267 TFUE, następujące pytania prejudycjalne do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej:

1. Czy motyw 15 rozporządzenia Rady (WE) nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych należy interpretować w ten sposób, że

dopuszcza on orzecznictwo krajowe, zgodnie z którym jurysdykcja krajowa sądów orzekających w przedmiocie zobowiązań alimentacyjnych na rzecz osób mających zwykle miejsce pobytu w państwie trzecim (w niniejszej sprawie w Kanadzie) jest określana w trybie przewidzianym w prawie krajowym, a nie w trybie przewidzianym w tym rozporządzeniu?

2. Czy art. 3 i 8 rozporządzenia nr 4/2009 należy interpretować w ten sposób, że

dopuszczają one orzecznictwo krajowe, zgodnie z którym pojęcie „sprawy dotyczącej zobowiązań alimentacyjnych” nie obejmuje roszczenia o obniżenie wysokości świadczeń alimentacyjnych, ponieważ przyjęto, że art. 3–6 tego rozporządzenia mają zastosowanie wyłącznie do roszczeń o zasądzenie świadczeń alimentacyjnych?

3. Czy art. 6 rozporządzenia nr 4/2009 należy interpretować w ten sposób, że pojęcie obywatelstwa, które „mają obie strony”, ma zastosowanie również w wypadku, gdy jedna lub większa liczba stron ma podwójne obywatelstwo, czy też ma zastosowanie jedynie w wypadkach pełnej identyczności obywatelstw?

4. Czy art. 7 rozporządzenia nr 4/2009 należy interpretować w ten sposób, że dopuszcza on, by roszczenia dłużnika o obniżenie wysokości świadczeń alimentacyjnych zostały rozpoznane tytułem istnienia „wyjątkowego przypadku”, gdy wierzyciel alimentacyjny ma zwykle miejsce pobytu w państwie trzecim i nie ma innego związku z Unią, poza jego obywatelstwem?

[...] [postępowanie]

DOKUMENT ROBOCZY